

Сліпецький В.П. Сучасні вимоги і шляхи удосконалення процесу підготовки майбутніх вчителів фізичної культури / Сліпецький В.П./ Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості [Електронне видання]: збірник статей за матеріалами VI Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (Слов'янськ, Україна, 21-22 березня 2019 р.) / гол. ред. В.М. Пристинський. Слов'янськ, 2019. - С. 378-385.

***Анотація.** У статті теоретично обґрунтовані проблеми підготовки майбутніх вчителів фізичної культури, окреслено сучасний стан професійної підготовки студентів у закладах вищої освіти. Розкрито суть поняття «професійна підготовка майбутнього вчителя фізичної культури».*

***Ключові слова:** професійно-педагогічна підготовка, фахові знання, уміння і навички.*

СУЧАСНІ ВИМОГИ І ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Сліпецький В. П., Відокремлений підрозділ «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка», Україна, м. Лисичанськ

Сучасні вимоги і шляхи удосконалення процесу підготовки майбутніх вчителів фізичної культури

***Анотація.** У статті теоретично обґрунтовані проблеми підготовки майбутніх вчителів фізичної культури, окреслено сучасний стан професійної підготовки студентів у закладах вищої освіти. Розкрито суть поняття «професійна підготовка майбутнього вчителя фізичної культури».*

***Ключові слова:** професійно-педагогічна підготовка, фахові знання, уміння і навички.*

Modern requirements and ways to improve the process of preparing future teachers of physical culture

***Abstract.** The article deals with theoretically substantiated problems of the preparation of future teachers of physical culture, outlines the current state of professional training of students in higher education institutions. The essence of the concept "professional training of the future teacher of physical culture" is revealed.*

***Keywords:** vocational and pedagogical training, professional knowledge, skills and abilities.*

Актуальність. Збереження і зміцнення здоров'я дітей, молоді та всього населення є найважливішим завданням держави й суспільства. На сучасному етапі розвитку України проблема активної соціальної орієнтації на здоровий спосіб життя населення, зміцнення та укріплення здоров'я є пріоритетними

напрямами державної політики освіти, розв'язання в освітніх закладах таких проблем залежить від запровадження нових підходів організації навчально-виховного процесу. Сучасний етап науково-технічного прогресу вимагає інтенсифікації розумової праці студентської молоді, висуває високі вимоги до спеціальної професійно-педагогічної підготовки учителя загальноосвітньої школи та фізичного виховання в тому числі.

Аналіз останніх публікацій. Проблемі професійно-педагогічної підготовки учителя фізичного виховання приділяли увагу такі автори, як Афонін В. [1], Вяткин Б. А. [3], Карченкова М. В. [4], Наумчук В. І. [5], Сущенко Л. [6], Федик О. П. [8], Шиян Б. М., Кругляк О. Я. [9], та ін.

Мета статті – аналіз вимог до підвищення якості професійної підготовки вчителя фізичної культури, як головної умови становлення сучасного педагога.

Результати досліджень. Перебудова змісту освіти є гострою проблемою сьогодення фахівців різних галузей та необхідною вимогою сучасного суспільства. Особливої уваги набула проблема корінних змін у системі фізичного виховання, а саме підвищення якості підготовки майбутніх фахівців галузі «Фізична культура і спорт».

Система підготовки фахівців галузі фізичної культури характеризується побудовою тривалого навчально-виховного процесу, в основі якого мають бути варіабельні засоби і методи, інноваційні технології [1].

Навчальний процес у вищих навчальних закладах України зорієнтований на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення знань, швидкої адаптації до змін в соціально-культурній сфері та організації праці в умовах ринкової економіки. Він базується на принципах науковості, гуманізму, демократизму, наступності і безперервності та зводиться до системи заходів, спрямованих на реалізацію змісту освіти [8].

Педагогічна діяльність учителя фізичної культури є творчою, конструктивною, організаторською, діагностичною, важливою для відтворення суспільного потенціалу. Вона забезпечує навчально-виховний вплив не лише розумового, а й фізіологічного характеру. В зв'язку з цим його соціально-педагогічні функції (вихователя, організатора, дослідника) постійно розширюються й ускладнюються. До професійних здібностей учителя фізичного виховання належать: наявність педагогічного хисту; прагнення працювати в галузі ФКіС; типологічні риси нервової системи, що характеризують силу, рухливість і врівноваженість основних психічних процесів; добрий фізичний стан; висока загальна, інтелектуальна й естетична культура; морально-правова свідомість тощо [3].

Переорієнтація життєвих цінностей постійно обумовлює пошук шляхів удосконалення процесу управління становленням людини як особистості. У зв'язку з цим суттєво змінюються пріоритети фізкультурно-спортивної діяльності, які сьогодні розглядаються не тільки з точки зору соціальної сфери, але й з економічної площини.

Фізкультурно-спротивна діяльність припускає інтеграцію якостей особи, яка містить в собі внутрішню свободу, гідність, любов до Батьківщини, повагу до влади. За сучасних умов фізкультурно-спортивна діяльність повинна

передбачати не тільки розкриття особистого фізичного потенціалу людини, але і його розвиток в інтелектуальній, творчій та соціальній сферах [7].

Аналіз вимог до підготовленості вчителя фізичного виховання дає підстави стверджувати, що вони будуються на сукупності взаємопов'язаних фізкультурно-виховних і психолого-педагогічних знань і вмінь, котрі становлять основу професійно-педагогічної компетентності вчителя фізичного виховання. Це інтегроване, багаторівневе та багатокомпонентне утворення, що об'єднує: світоглядні позиції також діагностико-прогностичних, навчально-розвивальних, оздоровчо-профілактичних, навчально-методичних, виховних, комунікативних, здоров'язбережувальних, контролювальних, моніторингових, фізкультурно-просвітницьких аспектів його діяльності та є важливою характеристикою творчої педагогічної діяльності в галузі фізичної культури і спорту, прагнення до соціально-педагогічної активності, духовного та фізичного самовдосконалення особистості вчителя. Професійно-педагогічна компетентність вчителя фізичного виховання є сукупністю елементів, що взаємодіють, взаємо проникають і мають виражений вплив на гуманізацію [2].

Навчальний процес майбутніх фахівців фізичної культури і спорту включає в себе такі основні блоки: теоретико-методичний і практичний блок.

Теоретико-методичний блок – передбачає формування знань у галузі «Фізична культура і спорт», зокрема спеціальних дисциплін (методика викладання гімнастики, методика викладання легкої атлетики, плавання та ін.); медико-біологічних дисциплін (анатомія, фізіологія, фізична реабілітація та ін.); загально-гуманітарних дисциплін (історія, економіка, філософія та ін.), психолого-педагогічних (психологія, педагогіка та ін.)

Практичний блок – передбачає оволодіння професійно важливими вміннями та навичками: науково-дослідної діяльності, організаційно-педагогічної діяльності, підвищення спортивної майстерності.

Методична підготовка студентів є системою, яка складається з проведення лекційного курсу, семінарських, практичних та оглядово-методичних занять, самостійної та індивідуальної роботи з викладачем і навчальної практики [9].

Набуття високого рівня умінь і навичок майбутніх фахівців можливе лише при розробці нових технологій професійної підготовки, які базуються на результатах педагогічної науки останніх років з використанням активних форм навчання, проблемно-пошукових методів, інформаційних і комунікаційних технологій.

Завершується процес навчання рівнем готовності до професійно-педагогічної діяльності на основі педагогічних знань і умінь, особистісних якостей студентів, а також предметних знань, умінь і рухових навичок, які визначають ступінь їх готовності.

Рівень підготовки слід розглядати з позицій диференційованого підходу в навчанні студентів за допомогою різних засобів фізичного виховання і технічних засобів навчання [6].

Вагомих результатів професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури можна досягти лише за умов законодавчого, програмного та

нормативного забезпечення, що виражається у конкретних документах і матеріалах, розроблених державними органами управління у сфері фізичної культури і спорту.

Положення щодо змісту і організації професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах базуються на засадах Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Державної національної програми «Освіта. Україна XXI століття», Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті та інших законодавчих актах. Національна доктрина розвитку освіти націлює національну систему освіти на формування здорової, всебічно розвиненої особистості, яка вміє творчо мислити, ініціативно діяти, сприяє соціально-економічному розвитку держави, у якій проживає.

Оскільки під «підготовкою» розуміють «запас знань, досвіду, здобутих у процесі навчання, практичної діяльності», то у вищому педагогічному навчальному закладі професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури виступає як цілісний процес засвоєння й закріплення загальнопедагогічних і фахових знань, умінь, навичок, ознайомлення з передовим педагогічним досвідом. Результатом професійної підготовки є стан готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах [4].

У зв'язку з тісним взаємозв'язком професійного навчання з практикою, особливої ролі набуває теоретичне обґрунтування та експериментальна розробка системи професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури на основі моделювання в системі теоретико-методичного забезпечення, яка містить у собі концептуальні положення, принципи, моделі, види, форми, методи [7].

Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури, за словами Л.П. Сущенко, розглядається як процес, який відображає науково й методично обґрунтовані заходи вищих навчальних закладів, спрямованих на формування протягом терміну навчання рівня професійної компетентності особистості, достатнього для організації фізичного виховання різних верств населення регіону й успішної праці в усіх ланках спортивного руху з урахуванням сучасних вимог ринку праці.

Тому, з урахуванням змісту загального поняття «підготовка», зміст поняття «професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури» пропонують розглядати у таких аспектах:

- з точки зору її організаторів це процес створення науково-педагогічними працівниками й керівниками умов для цілеспрямованого формування і розвитку в майбутніх спеціалістів компетентності та здатності до професійної діяльності;
- з точки зору студентів це процес досягнення ними необхідного рівня підготовленості, який би забезпечив готовність до виконання дій за призначенням; – як результат професійної підготовки це готовність її суб'єктів до професійної діяльності [6].

Висновки. Навчальний процес студентів спеціальності «Фізичне виховання» має свою специфіку, в основі якої, крім теоретико-методичної

підготовки, велике значення має спортивна підготовка як складова частина системи професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. Ефективність підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту неможлива без удосконалення та прогнозування ефективності навчального процесу. Тому, першим кроком до вирішення даної проблеми, має бути корекція мети, чітка структуризація змісту та науково-методичне обґрунтування кожної з навчальних дисциплін, які забезпечують навчальний процес студентів спеціальності «Фізичне виховання», відповідно вимог сучасної освіти: розробки нових форм і методів навчання, критеріїв оцінювання професійної майстерності студентів, обґрунтування теоретичних і методичних основ управління процесом навчання в цілому.

Отже, професійна підготовка майбутнього вчителя фізичної культури є складною багатогранною системою, яка спрямована на здобуття та розвиток достатнього для продуктивної професійної діяльності рівня компетентності у процесі навчання у вищому навчальному закладі і практичній діяльності.

Список використаних джерел

1. Афонін В. Теорія і практика професійної підготовки студентів інститутів фізичної культури (ІФК) як педагогічна проблема / В. Афонін, А Сениця // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць у галузі фізичної культури і спорту. – Львів : НВФ «Українські технології», 2004. – Т. 4. – С. 7–10.

2. Вільчковський Е.С. Професійна спрямованість підготовки фахівців з фізичного виховання // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992 – 2002. Зб. наук. пр. – Харків: ОВС, 2002. – Ч. 1. С. 301 – 310.

3. Вяткин Б.А. Спорт и развитие индивидуальности человека // Теория и практика физической культуры. – 2003. - № 2. – С. 1 – 5.

4. Карченкова М. В. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 „Теорія та методика професійної освіти” / М. В. Кар- ченкова. – Переяслав-Хмельницький, 2006. – 20 с.

5. Наумчук В.І. Професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури в процесі самостійної роботи зі спортивних ігор: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук спец. 13.00.14» Теорія та методика професійної освіти» / В.І. Наумчик. Тернопіль, 2002. - 9с.

6. Сущенко Л. Про педагогічні технології, спрямовані на особистісно орієнтований підхід до професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту / Л. Сущенко, М. Маліков // Наукові записки Тернопільського держ. педаг. ун-ту. – 2004. – № 4. – С. 121–124. – (Серія: Педагогіка).

7. Забора А.В. Формування знань і навичок майбутніх вчителів фізичної культури в процесі вивчення дисциплін «Теорія і методика фізичного виховання» і «Гімнастика з методикою викладання»: Автореф. дис. канд. наук з фіз.. вих.. і спорту: 24.00.02. – ЛДФК – Л., 2004. – 23 с.

8. Федик О. П. Психологічні особливості професійної підготовки студентів до майбутньої спортивно-педагогічної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 „Педагогічна та вікова психологія” / О. П Федик. – К., 1999. – 16 с.

9. Шиян Б.М., Кругляк О.Я. Система підготовки майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів / Б.М. Шиян, О.Я. Кругляк // Актуальні проблеми фізкультурної освіти в Україні науково-методичний журнал 2 (22) – «Теорія і методика фізичного виховання». – Харків, 2006.